

Egyfajta fontos előrelépést jelent, amit Gatrell ír a bevándorlói tapasztalatokra épülő múzeumok megjelenéséről és olyan projektekről, amelyek bevándorló művészeknek és íróknak adnak teret. A *The Jungle (A Dzsungel)* című dráma 2018-as londoni előadása, amely a calais-i tábor néhány történetét szövi egybe, migráns színészek – szakemberek és laikusok – tudására alapozva, megmutatta, hogy mit lehet elérni. Mint oly sok esetben, a képzelőerő – és az áttörés másvalaki szokatlan perspektívája felé – a politikai bölcsesség kezdete és egy olyan politika megalapozása, amely többről szól, mint problémák ide-odatologatásáról és új szereplők (rendszerint az áldozatok) hibázatásáról.

Gatrell nagy gonddal megírt munkája segít bennünket abban, hogy ezt a problémakört úgy szemléljük, mint amely néhány sokkal általánosabb kérdést is megvilágít mai életmódunkkal kapcsolatban. Kevés olvasó fogja ezeknek az általánosabb kérdéseknek az égető szükségességét alábecsülni a vonzerő nélküli szépirodalom és az előítéletes kutya-fütytpolitika¹¹ korában.

(The New Statesman)

Prue Leith

Sütimester bíróként csak annyit mondhatok, hogy nem a süteménytől híznak az angolok

---

Amire szükségünk van: több sport az iskolában, a helyes étkezésre való tudatosabb ránevelés és nagyszabású egészségkampány

A jó hír az, hogy Theresa May felhagyott azzal a fenyegetéssel, mi szerint beszünteti a mindenkinek járó ingyenes iskolai ebédet. Ezért hálával tartozunk Istennek (és a mi-

¹¹ Az angol nyelvű országokban a kódolt, rejtett jelentést is hordozó, bujtogató beszédet kutya-fütyt-politikának (dog-whistle politics) emlegetik. A szó eredetileg az angolban olyan magas frekvenciájú sipokra utal, amelyet az ember nem, de a kutyák képesek meghallani.

niszterelnöknek). Az iskolai ebédek jelentik a legnagyobb fegyvert az elhízottság elleni küzdelmünkben. Az Egyesült Királyság – ahol a lakosság negyede elhízott – a hatodik az OECD-országok nagyszabású versenyében. Az a tény, hogy a legkövérebb nemzetek közül hat ország (az Egyesült Államok, Ausztrália, Új-Zéland, Kanada, Írország és az Egyesült Királyság) angolszász, elárul valamit étkezési kultúráinkról. Sajnálatos azonban, hogy még Japán és Dél-Korea, a legkarcsúbb nemzetek is gyorsan híznak indultak a hamburger- és sültkrumplievéstől. Mit lehet tenni? Egyetlen országban sincs annyi bátorság, hogy betiltsa a „műkajakát”, ahogy azt kábítószerekkel tették. Talán majd egy napon eljutunk odáig. Valamennyien tudjuk, hogy az NHS (National Health Service), a brit egészségügyi szolgáltató milliárdokat költ étkezéssel kapcsolatos betegségekre, de tudtuk-e, hogy a brit kórházakban a leggyakoribbá váló műtétek az amputációk, amelyeknek körülbelül a felét a cukorbetegség okozza? Megengedhetjük magunknak az elhízottság luxusát? A súlyosan elhízott emberek általában kevésbé aktívak, és következésképpen kevesebbet is adóznak. Az ország államkincstárának jelentett teher mellett éppolyan fontos az szomorú tény, hogy átlagosan boldogtalanabbak és rövidebb ideig élnek, mint vékonyabb embertársaik.

Mindez szörnyű nehéz helyzetet eredményez. Lehetne úgy érvelnünk – és feltételezem, hogy zárt ajtók mögött a kormányzati statisztikusok kénytelenek is –, hogy az elhízottsággal ténylegesen pénzt takarítunk meg, mert ha mindannyian egészségesekek maradnánk, tovább élnénk, és többet kerülnénk az országnak nyugdíj és időskori ellátás szempontjából. De még ha ez igaz is, meg kellene kísérelnünk gondoskodni arról, hogy hosszú és egészséges életet éljünk, ne pedig rövidet, amit alig győzünk szusszal. Tehát mi a teendő? Szinte mindenki tudja a választ: több testmozgás; több alkalom a főzésre iskolai keretek közt; ránevelés a helyes étkezésre; egyértelműbb jelölések a címkéken; magasabb adók kivetése az egészségtelen éte-

lek esetében; az egészséges ételek támogatása; a gyártók kötelezése a cukor-, zsír- és sótartalom csökkentésére; ingyenes iskolai ebédek; nagyszabású közegészségügyi kampány. Az én szerény véleményem az, hogy a fentiekre mind szükség van, és még ennél is sokkal többre.

Sok képtelenséget összehordanak arról, hogy mérhetetlenül nagyobb mennyiségeket kebelezünk be, mint egy vagy két nemzedékkel ez előtt. Valójában, mindent összevéve kevesebbet eszünk: az 1950-es években a brit átlagember 100 kalóriával többet evett naponta, mint mi most. De akkoriban a briteknek mindössze csak 5 százaléka volt túlsúlyos. Ez mára 63 százalékra emelkedett. Ezt hívják elhízottsági paradoxonnak: kövér nemzetként kevesebbet eszünk, mint tettük akkor, amikor még soványak voltunk. Nincs abban semmi titokzatos, hogy miért híznak az emberek. Több kalóriát fogyasztunk, mint amennyit elégetünk, és így lerakodnak a kilók. Megváltozott azonban az életstílusunk: amikor a munka nehéz szénabálák emelgetését vagy téglá talicskázását jelentette, amikor a 'játsszani' azzal volt egyenlő, hogy fára másztunk vagy sportoltunk, amikor az emberek gyalog vagy biciklivel mentek a munkahelyükre és az iskolába, a nők pedig négykézláb görnyedve súrolták a padlót, több kalóriafogyasztást engedhettünk meg magunknak. Elődeink egyszerre maradtak karcsún a több mozgástól és a hideg legyőzésétől (a futásnál is gyorsabban égeti a kalóriákat, hogy melegen tartsuk magunkat). Azóta csökkent a bevitt táplálék mennyisége, de közel sem olyan mértékben, hogy ellensúlyozza a központi fűtéses házakat és a mozgásszegény életmódot. Innen az elhízás járványoszerű terjedése.

Nem fogunk visszatérni a kétkézi munkához, a fűtetlen házakhoz, és nem fogunk kiszállni az autónkból – akkor mi a teendő? A felnőtteket valószínűleg már késő lenne visszafordítani, akiknek majdnem kétharmada túlsúlyos vagy elhízott, és mi felnőttek pedig nemigen szeretjük, ha megmondják nekünk, mit csináljunk. Egyetlen reményünk a következő nemzedék. Ott viszont minden tőlünk telhetőt meg kell tennünk. Mivel nem lehet a felelősséget a szülőkre hárítani, az iskolákkal kellene kezdenünk.

Régebben azt gondoltam, hogy ha csak egyetlen nemzedéket meg tudnánk tanítani a helyesebb étkezésre, már nyert ügynök lenne. Úgy nőnének fel, hogy az egészséges életmódot részesítenék előnyben, és erre tanítanak gyerekeiket, és íme: már meg is oldódott a probléma. De nem számoltam az ellenerők hatalmával: a zsír, a cukor és a só legínyicsiklandóbb keverékeit ügyesen terjesztő élelmiszergyártók jelentős befolyásával; a nassolós kultúra megjelenésével és a képernyő előtt töltött idővel a rendes, asztalnál történő étkezés helyett; a puha, kényelmes kanapé csábításával ahelyett, hogy futnánk egyet az esőben; az idővel való versenyfutással az iskolákban; a kormány zsu-goriságával más fontos dolgokat illetően, és mindenekfelett a söréhez és sültkrumplijához ragaszkodó brit polgár dicséretes „kit érdekel?” hozzáállásával. Már 40 éve próbálok felhívni – az unalomig ismételve – a figyelmet a helytelen étkezés veszélyeire; tanúja voltam iskolák és civil szervezetek nagyszerű kezdeményezéseinek. Az is világos azonban, hogy ha abbamarad a kampányolás és az ösztönzés, megint elindulunk visszafelé a lejtőn.

Finnország kormánya a legjobb példa az egészséget komolyan vevő országvezetésre. Amikor az Iskolaétkeztetési Alapítvány (School Food Trust) elnöke voltam, személyesen mentem el megnézni, hogy mit tesz ezért egy olyan ország, amelyik világelső a szívbetegségek terén. A válasz a következő volt: sokat. Megértették, hogy a mozgáshiány, valamint az étrend áll a probléma hátterében. Így az önkormányzatok minden tőlük telhetőt megtettek, hogy elgördítsék az útból az akadályokat a testmozgást illetően: „edzőparkokat” hoztak létre, letakarították a havas ösvényeket, és ingyen hótalpakot biztosítottak, hogy megkönnyítsék a nyugdíjasoknak a gyaloglást, a gyerekek számára erdei kirándulásokat szerveztek, ahol áfonyát gyűjthettek, a boltokban ártámogatást kaptak a friss zöldségek és gyümölcsök, és megadóztatták a hizlaló dolgokat. Joggal voltak büszkék arra, ami az iskolákban történt. A finn politika sarkalatos pontjai a mindenki számára járó ingyenes iskolai étkezés és a gyerekek megtanítása a helyes evésre – a tananyag részeként. Az

ebéidő tanóra, bár elvárható, hogy oldott és kellemes légkörben oktassák. Az iskolai éttermeknek (figyeljük meg, nem „menzák”) világos, levegős és esztétikus helyeknek kell lenniük. Az ételt az elejétől kezdve kisebb adagokban főzik, így mindig frissen kerül a kiszolgálópultra. Az ebéidőt a helyes evés megtanításánál többre használják fel. A diákok tanulnak az illemszabályokról és más kultúrákról is: azon a héten, amikor ott voltam, az egyik iskolában olasz hét volt történelem, művészeti és testnevelésórákkal, amelyek mind olaszul zajlottak. Azon a héten a menü gombás rizottó, vénuszkagylós spagetti, pizza és olasz kolbászpörkölt volt (valamennyi salátával), olasz felvágottak (szalámik, sonkák stb.), tojás, olívbogyó és héjában sült burgonya. A sorban állás elkerülése céljából az étkezési időket lépcsőzetesen alakították ki; a gyerekek magukat szolgálták ki, olyan keveset vagy olyan sokat vettek, amennyit akartak, és az összeset megették. Desszert nem volt. Tejet vagy vizet ittak. Minden gyerek egy hetet dolgozott a konyhán, felváltva terítették és szedték le az asztalt.

Nem volt más menü (kivéve a különleges étrenden levők számára), de hat-nyolc hetes ciklusban naponta változott a kínálat. A választás nélküli, de változó menüt támogató érvek logikusak – ha választani lehet, akkor azt fogják megenni, amiről tudják, hogy szeretik. A választás nélküli menü biztosítja azt, hogy új dolgokat kóstoljanak meg. A brit iskolai étkeztetők gyakran dicsekednek az általuk felkínált választékkal, de elfelejtik megemlíteni, hogy a gyerekek többsége minden nap pizzát eszik. Ha nincs választási lehetőség, és az a szokás alakult ki, hogy azt kell megenni, amit kapunk, akkor a gyerek valószínűleg legalább megkóstolja az ebédre kínált ételt.

Így szóltam idegenvezetőmhöz, a finn Oktatási Minisztérium munkatársához: „Rendben van, tehát mindenki megeszi ezeket az iskolai ebédeket. Természetesen kénytelenek, hiszen nem szabad ennivalót hozniuk az iskolába. Nincs választási lehetőségük.” Ezért aztán elvitt minket egy egyetemre, ahol 12 000 diák evett hatalmas étkezdékben. Lenn az ebédlőtermek közepén pultok voltak pörköltfélésekkel, tésztákkal, salátákkal stb. A terem szélén

néhány diák a nemzetközi franchise-standoknál, a McDonaldsnál, Starbucksnál és a Dunkin’ Donutsnál vásárolt. De jóval nagyobb tömeg volt a központi pultoknál. „Az iskolában megtanulták az egészséges étel szeretetét – mondta a vendéglátóm. – Tudják, hogy az jót tesz. Azonkívül támogatás van rajta, míg a munkáján nincs.” Tehát Finnország megoldotta volna a problémát? Sajnos nem. Tíz évvel ezelőtt jártam ott, de azután a kormány lazított a gyepőlön. Visszakerültek az iskolákba az árusítóautomaták, és a lakosság egyre növekvő számban kap rá a hizláló rácsálnivalók fogyasztására. Ismét növekedni kezdett az elhízott emberek száma, és a kormány rádöbbsent, hogy nincs más választása, mint a nyomásgyakorlás. Mára már megint vannak rendkívül jól teljesítő helyek: írjuk be a Google-ba „WHO – Finnország féken tartja a gyermekkori elhízást”, hogy lássuk, milyen példával szolgálhatnak nekünk.

Az Egyesült Királyságban a problémát egyrészt az okozza, hogy a kormány beavatkozását bábáskodásnak látjuk. Egyszer szerettem volna Michael Gove-ot¹² rávenni, hogy tegyék az helyes étkezés oktatását az iskolai tananyag részévé, hogy komolyan vegyék a tanárok. Azt válaszolta, hogy a Tory Párt a választás, a szülői felelősség és a tetteinkért való egyéni elszámoltathatóság híve. Ezzel egyet is értek: egy ideális világban egy szabad társadalom nem akadályozhatja meg, hogy az emberek azt tegyék, ami rossz nekik. Nem zárhatjuk be a Cadbury csokoládégyárat, mert néhány ember túl sok édességet eszik. De a csudába, nehogy már a szülők mondják meg, hogy mi legyen a tananyag matematikából. S mivel az államnak kell állni a betegségek miatti költségeket, úgy gondolom, minden joga megvan hozzá, hogy ragaszkodjon egy a veszélyeket korlátozó oktatáshoz. Tekintettel arra, hogy hány elhízott felnőtt volt már gyerekként is túlsúlyos, ha komolyan akarjuk venni az elhízottság leküzdésének ügyét, akkor ez a felelősség egy részének az iskolákra hátrítását jelenti. Mire a gyerekek befejezik az általános iskolát, a szegényebb

12 Brit konzervatív párti politikus, 2017-től Theresa May kormányában mezőgazdasági és környezetvédelmi miniszter volt.

családokból érkezők jelenleg kétszer akkora valószínűséggel lesznek elhízottak, mint a leggazdagabbak. Egyszerűen fogalmazva, az elhízottság nemcsak arról szól, hogy az emberek milyen fajta ételt engedhetnek meg maguknak – hanem a megszokásról.

Mivel a szülők étrendje általában a probléma részét képezi, ezt a leginkább az osztályteremben lehet kezelni. Nem hiszem, hogy van az országban olyan szülő vagy gyerek, aki ne tudná, hogy a leveles zöldségek jobbak számunkra a sültkrumplinál. A gond azzal van, hogy nem szeretik az ízt, és a megszerettetés egyetlen módja az ismételt kóstoltatás. Azok az iskolák, amelyek csatlakoztak a Soil Association¹³ Food for Life ('Ételünk az életünk') programjához, tudják, hogy a gyerekek megtaníthatók a zöldségek szeretetére – ennek pedig a legjobb módja, hogy termesszük, megfőzzük és megegyük őket.

Nem ez az egyetlen út. Mint Finnország felfedezte, ha a felnőtteknek helyes döntéseket kell hozniuk, akkor ezt meg kell könnyíteni

13 Élelmezési és mezőgazdasági jótékonyági szervezet és biotermék-tanúsító testület.

számukra. Elegendő sportlétesítményre, zöldterületre és játszótérre van szükség, mind a felnőttek, mind a gyerekek számára. A friss ételnek pedig elérhetőnek, megfizethetőnek és hozzáférhetőnek, valamint kívánatosnak kell lennie Semmi értelme meggyőzni valakit arról, hogy a zöldség egészséges és finom, ha nem megy busz a hipermarket felé, és a lakótelepen levő sarki bolt csak konzerveket árul. Az iskolákban újra meg kellene jelenniük azoknak az élelmezésvezetőknek és védőnőknek, akik figyelemmel kísérik valamennyi gyerek fejlődését. A nebulók egészségét pedig meg kell vitatni a szülőkkel, akiket szükséges lesz majd bevonni, bármilyen tervről is van szó, hogy túlsúlyos gyermekeiket fogyókúráztassák. Mindez azt kívánja meg, hogy együttműködjenek az oktatásért, egészségügyért, környezetvédelemért és sportért felelős minisztériumok, az államkincstár pedig bőkezűen támogassák az ügyet. Milyen esély van erre?

(The Spectator)

A VALÓSÁG 2019. ÉVI (LXII. ÉVFOLYAM) SZÁMAINAK TARTALOMJEGYZÉKE

<i>Frenyó Zoltán</i> : Európa és Magyarország új korszakának lehetősége és realitása	6/1
<i>Frenyó Zoltán</i> : A keresztény katona. Egy eszme a történelemben	10/1
<i>Gazdag László</i> : Neoliberális fantom és a valóság	2/1
<i>Gazdag László</i> : Merre tovább agrárium?	7/1
<i>Dr. Gazdag László</i> : Nyugdíjasok: eltartottak, vagy a humán tőke vagyoni részei? ..	11/1
<i>Iványi Márton</i> : A Nagy Testvér viszonylagos valósága. A digitális médiapanoptikon és a globális felügyelet	12/1
<i>Karikó Sándor</i> : A család mint a jóság „sűrűsége”? Röpke nevelésfilozófiai és szépirodalmi kitekintés	4/1
<i>Lányi Gusztáv</i> : Fejlődés és/vagy bomlás? A család mint pszichohistóriai probléma....	9/1
<i>Pokol Béla – Simon János</i> : Szuverenisták és integristák az új Európai Parlamentben. A 2019. májusi EP-választások esélyei	5/1
<i>Dr. Prieger Adrienn – Dr. Klemm Dávid</i> : Brexit vagy brexin, visszafordulhat a kilépési szándék?	5/26
<i>Dr. Prieger Adrienn – Dr. Pomeisl András József</i> : Az európai integráció modelljei – igen, nem vagy hogyan?	1/1
<i>Dr. Prieger Adrienn – Dr. Pomeisl András József</i> : Molnár Tamás Európa jövőjéről	3/1
<i>Prof. Dr. Simon Tamás</i> : Egyszerűen az egészségről és az azt meghatározó egyéni és társadalmi tényezőkről	4/10
<i>Trembeczki István</i> : Vissza a múltba? Előre a csillagokhoz? A klíma-fordulópont és a „multiplanetáris emberiség” kérdőjelei	8/1

HATVANÉVES A VALÓSÁG

<i>Pelle János</i> : A Valóság alapításától 1994-ig	1/85
<i>Kapronczay Károly</i> : A Valóság szerkesztésének története 1994–2018	1/94

MŰHELY

<i>Ankerl Géza</i> : Egyetlen emberi lény sem jön a világra függetlenül szabadként.....	6/40
<i>Balázs Géza</i> : Zoomorfizmus: az állatalakú ember	4/42
<i>Dr. Bándy Katalin</i> : Keresztény közösségek végveszélyben – a Boko Haram Nigériában	9/22
<i>Biernaczký Szilárd</i> : Afrika megismerésének útján.....	11/97
<i>Bódi Stefánia</i> : A petíciós jog Európa egyes államaiban I. A Cseh Köztársaság szabályainak bemutatása	9/31
<i>Botos Katalin</i> : A magyar eladósodás okai	6/42
<i>Dévald István – D. Molnár István – Hoppál Mihály – Vietórisz András</i> : Mit Tervezték és mit értek el egy régi híres gimnáziumba 1956–1960 között járó diákközösség tagjai? Szubjektív szociográfiai kísérlet	2/12

<i>Egedy Gergely</i> : Konzervatív szemmel az egyetemekről: Russel Kirk az amerikai felsőoktatásról.....	4/51
<i>Erős Vilmos</i> : A „populus” bővületében (Szabó István népiségtörténete az 1930-as és 1940-es években) I.	3/59
<i>Erős Vilmos</i> : A „populus” bővületében (Szabó István népiségtörténete az 1930-as és 1940-es években) II.	4/12
<i>Erős Vilmos</i> : A „populus” bővületében (Szabó István népiségtörténete az 1930-as és 1940-es években) III.	5/33
<i>Erős Vilmos</i> : Szabó István debreceni identitásai.....	12/49
<i>Falusi Márton</i> : Eszmetörténet és/vagy kultúratudomány – avagy van-e a jog és irodalom kutatásának módszertana?.....	6/25
<i>Gáspár Zoltán Ernő</i> : Valóság és racionalitás. A hegeli alapkoncepció neuralgikus pontja	2/55
<i>Gáspár Zoltán Ernő</i> : Az új rendszerfilozófia lehetősége. A nyugati filozófia továbbélésének feltétele.....	5/59
<i>Gáspár Zoltán Ernő</i> : A negativitás. A hegeli metafizika kulcsfogalma	9/52
<i>Dr. Gesztesi Tamás – Dr. Gesztesi Enikő</i> : Karátson Gábor emlékezete.....	10/72
<i>Gondos Borbála – Dr. Wirth Gábor</i> : A Nádasdy-vár szerepe Sárvár turizmusában – a mozgáskorlátozottak kulturális turizmusban való megjelenése	10/81
<i>Hajnal Béla</i> : A társadalomkutatás néhány eredménye Kínában	12/34
<i>Kamarás István</i> : Szélgjegyzetek József Attila olvasástörténetéhez.....	8/27
<i>Kiss Károly</i> : A mesterséges intelligenciáról – halandóknak	12/15
<i>Dr. Kiss Lajos</i> : Einstein, Niels Bohr és Heisenberg vitája.....	11/93
<i>Koudela Pál</i> : Három különleges helyzetű terület – A migráció szabályozása Hongkongban, Makaón és Tajvanon	7/58
<i>Mezei Balázs</i> : Heidegger és a Fekete füzetek	1/53
<i>Payer Gábor</i> : A keresztény számszimbolika és az evangéliumok rejtett üzenete... 7/88	
<i>Dr. Pintér Éva – Dr. Pintér Tibor</i> : Szerbia és az Európai Unió kapcsolatainak alakulása	6/11
<i>Dr. Prieger Adrienn</i> : Az Európai Unió és Törökország stratégiai szerepvállalása a Kelet-Mediterráneum térségben	8/12
<i>Dr. Prieger Adrienn – Dr. Pomeisl András József</i> : A „világvége utáni hely” – Amerika Molnár Tamás szemével.....	12/27
<i>Prugberger Tamás</i> : Hozzászólás a Tudományos Akadémia és kutatóhálózata, valamint a felsőoktatási, és más intézeti kutatások reformjához	8/18
<i>Solymári Dániel</i> : Globális szolidaritás. A segélynyújtás keresztény gyakorlata a Közép-Keleten és a szubszaharai Afrikában	3/80
<i>Somogyi Ferenc</i> : Az életvilág és az emberitőke-állomány viszonya.....	11/69
<i>Surányi Dezső</i> : Virágok, virágénekek és a virágnyelv.....	8/40
<i>Szemerédi Eszter – Dr. Szigeti Cecília</i> : Zöldúton – Pénzalternatívák és alternatív pénzek a fenntartható fejlődés szolgálatában.....	1/65
<i>Tamba Renátó</i> : A pszichoanalízis hatása Berény Róbert gyermekábrázolásain.....	9/65
<i>Tarján M. Tamás</i> : Brassó és a szász világ Adolf Meschendörfer két regényében... 6/54	
<i>Törő László Dávid</i> : Eckhart Ferenc történelmi munkássága – historiográfiai vázlat.....	2/31
<i>Tóth I. János</i> : Fekete Gyula demográfiai nézetei.....	7/46
<i>Tóth Zoltán</i> : A gyülekezési jog egyes kérdései Nagy-Britanniában és Magyarországon. Néhány fontosabb jogszabályi rendelkezés és értelmezési probléma bemutatása.....	7/78

<i>Varga Csaba</i> : A jog mint bizonytalansági tényező a globális fejlődés előreláthatóságának és kezelhetőségének feltételrendszerében	9/40
<i>Vincze Lilla</i> : Önéletírás és önreflexió az Egy polgár vallomásai tükrében	2/42
<i>Vizvári Béla</i> : A magyar felsőoktatás szerkezeti problémái	5/72

SZÁZADOK

<i>Adorján Dávid Attila</i> : A magyar konzervativizmus a XIX. század első felében. A konzervatív eszmeiség táptalaja	9/90
<i>Dr. Arday Lajos</i> : A Monarchia – Közép-Európa aranykora	11/11
<i>Biernaczký Szilárd</i> : Konferenciák 2018 őszén a Magyar László-bicentenárium jegyében	9/116
<i>Csajághy György</i> : Az „Iszfaháni kódex”, avagy a történelemhamisítás egy magyar példája	4/60
<i>Erdős Márton</i> : Angol-amerikai komédia, itáliai és kelet-közép-európai tragédia. Az olasz fordulat (1943) római magyar követségi jelentések tükrében	8/88
<i>Hámori Péter</i> : A „kicsiny magyar világ” emlékezete	1/46
<i>Illyés Boglárka</i> : Ipolyi Arnold „Csallóközi uti-képek” című útirajza a Vasárnapi Ujságban	9/111
<i>Kapronczay Károly</i> : Kossuth Zsuzsanna, az első magyar főápolónő tevékenysége a szabadságharc idején	3/20
<i>Kapronczay Károly</i> : Varga Béla és a lengyel menekültek	6/89
<i>Dr. Kiss Lajos</i> : Ne engedjük elhamvadni zsarátnok emlékeinket (A nagy háború előjelei és folytatása)	3/56
<i>Dr. Kiss Lajos</i> : A második nagy háborúból jöttem	6/85
<i>Köő Artúr</i> : Oktatás és nacionalizmus a XIX–XX. század fordulóján a Magyar és a Román Királyságban. A „Lex Apponyi” (1907:XXVII.tc.) és a Spiru Haret-féle oktatásügyi törvények	1/31
<i>Lakatos Adél</i> : Antunovich János, a bunyevácok apostola	7/36
<i>László Andor</i> : Horváth Mihály a Magyar Történelmi Társulatban	1/14
<i>László Andor</i> : A szabadságharc kifejezés megjelenése és elterjedése a 19. században (Fogalomtörténeti vázlat)	10/11
<i>Magyar Kálmán</i> : Egy elfelejtett somogyi „törökverő” hős, II. Ulászló király délvidéki főkapitánya, Somi Józsa (Legújabb források az 1498-as somogyi megyecímer kutatásához)	10/40
<i>Ménes András</i> : Tíz éve hunyt el Daniel Carleton Gajdusek	2/89
<i>Ménes András</i> : Harminc éve hunyt el Konrad Lorenz	3/39
<i>Ménes András</i> : Húsz éve hunyt el Gerhard Herzberg	7/35
<i>Ménes András</i> : Száz éve hunyt el Ernst Haeckel	8/95
<i>Ménes András</i> : Kilencven éve hunyt el Zsigmondy Richárd Adolf	10/58
<i>Ménes András</i> : Száz éve hunyt el Eötvös Loránd	12/84
<i>Németh István</i> : A nemzetiszocializmus ideológiai alapjai	8/79
<i>N. Szabó József</i> : Az oktatásügy irányítása politikai átalakulások idején (1945–1948)	4/77
<i>N. Szabó József</i> : A Nemzeti Parasztpárt véleménye a háború utáni kulturális élet átalakításáról (1945–1946)	8/97

<i>N. Szabó József</i> : A Magyar Kommunista Párt és a népművelés a háború után (1945–1946)	12/94
<i>Palkó László András</i> : A romlás virágai. Jeles ünnepek és tragikus hétköznapiak a történelmi Magyarország felbomlása idején, 1918 novembere – 1920. június 4. (1. rész)	7/6
<i>Palkó László András</i> : A romlás virágai. Jeles ünnepek és tragikus hétköznapiak a történelmi Magyarország felbomlása idején, 1918 novembere – 1920. június 4. (2. rész).....	8/51
<i>Pap Krisztián</i> : Az összeomlás és a Weber–Diaz-féle fegyverszünet	2/61
<i>Pap Krisztián</i> : Vitéz Szügyi Zoltán a Don-kanyarban. Az előkerült frontnapló (részletek)6/66	
<i>Pap Krisztián</i> : Áttörni a római limest. A honfoglalás előzményeihez.....	11/27
<i>Papp Ádám</i> : A disszimiláció és a középosztály kérdése az 1930-as évek katolikus közéleti publicisztikájában – Barankovics István és Kézai Béla reflexiói	9/98
<i>Szegedi László</i> : Orosz Ernő (1869–1949) genealógus életútja	6/95
<i>Tefner Zoltán</i> : Az Osztrák–Magyar Monarchia lengyelpolitikájának alapvonalai az I. világháború kezdetén. Tervek és prognózisok	3/41
<i>Tefner Zoltán</i> : A két főkormányzóság. A katonai igazgatás megszervezése a visszafoglalt Lengyelországban 1914–1915.....	12/60
<i>Tokaji András</i> : A ruandai népirtás és a dinasztikus dobok (1. rész)	10/60
<i>Tokaji András</i> : A ruandai népirtás és a dinasztikus dobok (2. rész: Ruanda).....	11/34
<i>Turbucz Péter</i> : Újabb adatok Alexander Bernát üldözéséhez	12/104
<i>Udvarvölgyi Zsolt</i> : Stein Auréla, a világhírű Kelet-kutatóra emlékezve	5/106
<i>Dr. Udvarvölgyi Zsolt</i> : Negyven éve hunyt el Germanus Gyula keletkutató, utazó, egyetemi tanár.....	11/63
<i>V. Molnár László</i> : Egy felvidéki orvos Lev Tolsztoj környezetében (Makovický Dušan, 1866–1921).....	3/28
<i>Varga Csaba</i> : Lenin és a jog (Esettanulmány a jogi normalitás határvidékéről).....	5/82
<i>Varga János</i> : A Szózat költője.....	12/86

NAPLÓ ÉS KRITIKA

<i>Dr. Bangó Jenő</i> : A múltból átívelő jövő – szemelvények a hazai jövőkutatásból.....	10/93
<i>Barcsi Tamás</i> : Filozófus a változó világban.....	6/108
<i>Bartha Ákos</i> : Választók és választottak a nyugati végeken	1/97
<i>Farkas Attila</i> : Az egyetlen ész filozófusa: könyv Immanuel Kantról	5/112
<i>Ferenczi Borbála</i> : A felépülésközpontú szemlélet úttörése és ami mögötte felsejlik.....	1/100
<i>Gáll Erwin</i> : Borsi-Kálmán Béla: Pseudo-fociesszék című könyvéről	2/91
<i>Kaposi Márton</i> : „Az igazság kapuja mindenki előtt nyitva áll” Tombi Beáta <i>Tudomány és ismeretterjesztés a XVII–XVIII. századi Itáliában</i> című könyvéről3/108	
<i>Kapronczay Károly</i> : Az egészségügy reformjai az Antall- és a Boross-kormány idején.....	2/105
<i>Kapronczay Károly</i> : Tisza István eszméi és politikai arculata.....	4/105
<i>Kapronczay Károly</i> : Mi történt Magyarországon 1918 novemberében. Tallózás a korabeli magyar sajtó híryanagában	5/111
<i>Kapronczay Károly</i> : Szabad György, a kiváló történész, professzor és politikus önvallomása	7/110
<i>Kapronczay Károly</i> : Horánszky Nándor életművének bemutatása	8/107
<i>Kapronczay Károly</i> : A rendszerváltoztatás kormánya	9/123

<i>Kapronczay Károly</i> : Milyen volt valójában a hosszú hidegháború? Egy könyv a jó negyven évig tartó hidegháborúról.....	10/96
<i>Kapronczay Károly</i> : A tengerészeti egészségügy kezdetei a Magyar Királyságban.....	11/113
<i>Kapronczay Károly</i> : Ötven év a dualizmus magyar parlamentjében.....	12/108
<i>Kovács Júlia</i> : Értékelésről mesterfokon.....	10/102
<i>Kun Tibor</i> : Ember, Isten, isten-ember – és a történelem.....	4/91
<i>Lukács J. Ágnes</i> : Csíki vallásosság, avagy a keresztény társadalom szigete a szekularizált Európában.....	7/107
<i>Paár Ádám</i> : A finn és a magyar parasztság sorsa.....	6/104
<i>Paár Ádám</i> : Egy bátor ember élete és utóélete.....	8/102
<i>Paár Ádám</i> : „Hidemberek” a forradalomban.....	11/116
<i>Surányi Dezső</i> : Bereczki Máté pomológiai levelestára.....	3/98
<i>Stankovics Petra</i> : Konferencia korunk földkérdéséről Tanka Endre monográfiája alapján (Földrablások a világban és magyar földvédelem).....	7/103

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOKBÓL

A csúcshatékony emberek bosszantó szokásairól.....	4/117
<i>Andrea Bornhauser</i> : Együnk sáskát, tücsköt, bogarat – itt az új szuperfood.....	6/113
<i>Andri Snaer Magnason</i> : Egy izlandi gleccser nekrológja.....	11/126
<i>Anjana Ahuja</i> : Amikor elapad az emberáradat.....	6/122
<i>Annalisa Quinn</i> : Hatások és befolyások.....	4/118
<i>Daniel Meier</i> : Tizenkétezres kínai turistacsoport utazgat Svájcban – hasznára van ez az országnak?.....	10/123
<i>Elaine Weiss</i> : Elrejtett számadatok. A női tudósok, akik megnyerték az első világháborút.....	12/114
<i>Elizabeth Paton és Milena Lazizzera</i> : Az olasz árnycgazdaság belülről nézve.....	3/121
<i>Esther Widmann</i> : Woodstock még csak 50 éves, de már régészeti érdeklődés tárgya.....	10/111
<i>Eugénie Bastié</i> : Az egyetemeken értelmiségiek válnak a politikai korrektség áldozatává.....	2/108
<i>Eva Wiseman</i> : Folyékony történelem.....	12/112
<i>Fraser Nelson</i> : Az olajipari cégvezetőből lett érsek.....	6/110
<i>Fred Weir</i> : Burját föld – 2. rész Oroszország új szemmel nézi a régi ellenséget, Dzsingisz kánt.....	1/113
<i>Fred Weir</i> : Burját föld – 3. rész.....	2/121
<i>Georgij Zotov</i> : Együtt vagy egymás ellen. Ki lesz az Oroszország és Belarusz közti tej- és kolbászczata vesztese?.....	8/123
<i>Gyenyisz Csisztov</i> : Mintha csak a pápánál járnánk – Pravoszláv Vatikán Szergijev Poszadban.....	10/120
<i>Helen Dixon</i> : Felszabadító szabályozás. Megmentheti-e Európa az internetet? ...	2/118
<i>Howard W. French</i> : Feljegyzések az alvilágból.....	6/116
<i>Ian Leslie</i> : Csábító leegyszerűsítés. Sokkal kevesebbet tudunk a világról, mint gondolnánk.....	10/117
<i>J. Merion Thomas</i> : Elég az idecsábított orvosokból. Kísérletek az orvoshiány orvoslására az Egyesült Királyságban.....	7/116

<i>James Hawes</i> : Képtelen küzdelem folyik Kafka kisajátításáért	6/126
<i>Jelena Geraszimova</i> : Elsők a gyerekek.....	4/125
<i>Joanna Rossiter</i> : Kellemetlen igazságok: Árt a bölcsőde a gyerekeinknek?	9/125
<i>John Butler</i> : Egy zen-buddhista szerzetes feleségének naplója.....	4/112
<i>Jonathan Bratten</i> : Mi rejlik a háborús graffitik mögött?.....	1/106
<i>Jonathan Stevenson</i> : A béke ára Észak-Írországban.....	8/115
<i>Kszenyija Zubacseva</i> : Csernobil – Anatolij Gyatlov igaz története.....	8/109
<i>Kwame Anthony Appiah</i> : A másutt fontossága. A kozmopolitizmus védelmében. 7/120	
<i>Loren B. Landau, Caroline Wanjiku, Kihato és Hannah Postel</i> : Európa csak ront a migrációs problémán. Az önkényuralmak életben tartásának veszélyeiről.....	1/118
<i>Madawi al-Rasheed</i> : Szaúdi száműzöttek A koronahercegnek fejfájást okozhatnak a menedékkérők	10/108
<i>Margaret MacMilan</i> : Figyelmeztetés Versailles-ból. 1919 tanulmányai száz év után	8/119
<i>Martina Lübli</i> : Eva Illouz szociológus: „A boldogság státuszszimbólummá lett”.....	12/123
<i>Martin Helg</i> : Önkéntesen vállalt billog egy életen át	3/114
<i>Melanie Hoe</i> : Négy szó a barátra	9/127
<i>Monisha Rajesh</i> : Nyolcvan vonattal a Föld körül. A „slow travel” mint modern repülőfüggőségünk ellenszere.....	10/125
<i>Natalie Nougayréde</i> : Reménység Európa számára Fehéroroszország véráztatta földjén	4/123
<i>Niels Anner</i> : Norvégiai hidegháború.....	9/126
Nyitott terek – zárt elmék	2/127
<i>Olga Podoszenova</i> : Északi őslakosok győzelme a legfelsőbb bíróságon.....	8/125
<i>Owen Bowcott és Pamela Duncan</i> : Békebírók a brexit földjén	3/116
<i>Peter Adamson</i> : Hol vannak jelen a nők az ókori filozófiában?.....	11/120
<i>Peter Brown</i> : Két birodalom között	5/117
<i>Peter Gordon</i> : A Pallasz fregatt	3/125
<i>Philip Hoare</i> : A jövő, amelyet a Bauhaus épített.....	12/119
<i>Richard Haass</i> : Egy világrend vége, és ami a nyomában jön.....	5/122
<i>Robert Danton</i> : Voltaire gyógyír lehet a Trump-jelenségre.....	6/125
<i>Robert Sapolsky</i> : Nacionalizmusra hangolva. A mi és ők biológiája.....	7/112
<i>Sheila Fitzpatrick</i> : Egy kém Cambridge-ből.....	4/115
<i>Siddhartha Mukhejee</i> : Lángolni vagy kiégni	3/118
<i>Silke Mertins</i> : Egon Krenz ex-keletnémet vezető: „Nem akartam szemét alak lenni”.....	11/122
<i>Steven Rafelet</i> : Ítéletnap téveszmék. Mi adhat okot optimizmusra egy borúlátó korban?.....	2/113
<i>Theres Lüthi</i> : A Nobel-díjas Werner Arber hisz a teremtésben.....	8/112
Transzatlanti szakadás. Bajban a nyugati szövetség	1/116
<i>Tim Wu</i> : Nagyszerű közepszerűség. Teljesítménykényszer szabadidős tevékenységeinkben.....	2/124
<i>Toby Young</i> : A Harvard a sokszínűség kelepcejében	10/113
<i>Vanessa Thorpe</i> : Mérgekkel átítatva	4/111
<i>Vaszilij Vlaszov</i> : Az orvoslás tudományos megalapozottságot igényel	11/124
<i>Vlagyimir Valentyinovics Popov</i> : Kínai kezekben az orosz erdő. Miért került ki a fafeldolgozó-ipar a tervszerű állami szabályozás alól?	10/119
<i>Viktor Makarenko</i> : Másképp gondolkodás – nem eretnkség, hanem a fejlődés útja.....	1/109

<i>Yascha Mounk: Mit taníthat számunkra a Római Köztársaság bukása Amerikáról.....</i>	4/121
<i>Zanny Minton Beddoes: Ami elromolhat, az el is romlik. A javításhoz való jog.....</i>	1/104
<i>Zanny Minton Beddoes: Hozsánna a homokban? Szaúd-Arábia enyhíthet a keresztény templomokat illető tilalmán .....</i>	1/122
<i>Zanny Minton Beddoes: Laksmi földi testvérei Miért van szükség Indiában a nők munkájára is.....</i>	2/125
<i>Zanny Minton Beddoes: A Nagy Kínai Testvér figyel minket.....</i>	3/112
<i>Zanny Minton Beddoes: A bűn zsoldja Nem vált be a bűnadó – de javított a közegészségügy helyzetén.....</i>	4/109
<i>Zanny Minton Beddoes: Tiranai piranhák .....</i>	4/126
<i>Zanny Minton Beddoes: Felszámolás fenyegeti a világ legnagyobb hajóbontó városát. A Maersk dán hajózási óriásvállalat szigorítani próbál a biztonsági és környezetvédelmi előírásokon az indiai hajóbontókban .....</i>	7/118
<i>Zanny Minton Beddoes: Szenegáli birkaőrület. A fenséges állatoknak csodájára járnak a szomszédok .....</i>	7/125
<i>Zanny Minton Beddoes: Szent és tisztátalan .....</i>	8/111
<i>Zanny Minton Beddoes: Monarchiák a modern korban .....</i>	10/104
<i>Zanny Minton Beddoes: Üzbegisztán váratlan gazdasági reformokba fogott – A kormány tisztviselői nem háborgathatják a kisvállalkozókat.....</i>	10/126
<i>Zanny Minton Beddoes: Üzbegisztán váratlan gazdasági reformokba fogott.....</i>	12/111
<i>Zanny Minton Beddoes: Égig érő növények. Független farmok .....</i>	12/126
 A Valóság 2018. évi (LXI. évfolyam) számainak tartalomjegyzéke.....	1/124

KÉPEK:

Károlyi András grafikái:	1, 3, 5, 7, 9, 11, 12
F. Farkas Tamás grafikái:	2, 4, 6, 8, 10

E SZÁMUNK SZERZŐI:

<i>Biernaczky Szilárd</i> kandidátus, ny. egy. docens, néprajzkutató, afrikanista, Erd	<i>Kapronczay Károly</i> történész, egyetemi tanár, az MTA doktora, Budapest
<i>E. Bártfai László</i> MTVA, Sajtóadatbank és Cikktár, archivumi csoportvezető, Budapest	<i>Kiss Károly</i> közgazdász és társadalomkutató, kandidátus, ny. egy. docens, Budapesti Corvinus Egyetem
<i>Erdős Márton</i> doktorjelölt, Károli Gáspár Református Egyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola, Budapest	<i>Dr. Makkai Béla</i> , CSc, történész, egyetemi docens, Budapest
<i>Frenyó Zoltán</i> filozófus, tud. főmunkatárs, ELKH BTK Filozófiai Intézet, Budapest	<i>Dr. Ménes András</i> MBA, PhD, Budapest
<i>Gáspár Zoltán Ernő</i> filozófus, Budapest	<i>Rénes Balázs</i> történész, doktoranduszhallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

TARTALOMJEGYZÉK

Kiss Károly: Az élet értelme és célja (elmélkedés a halhatatlanságról) 1

SZÁZADOK

Frenyó Zoltán: Erdélyi napló, 1989–1990. Történetpolitikai tanulmány. 11

Kapronczay Károly: Lengyel légionisták szervezetei Magyarországon. 32

Erdős Márton: Gondolatok a Horthy-rendszerrel
és a második világháborús magyar történelemtől 39

Ménes András: Olvasókör a Magyar Néphadseregben. 44

MŰHELY

E. Bártfai László: Hallgatásalakzatok 47

Gáspár Zoltán Ernő: A Nyugat spirituális talajvesztése
mint a tradícióval szembeforduló általános szépség 66

Rénes Balázs: Hamvas Béla Erdély képe Az öt géniusz című esszé alapján 81

NAPLÓ

Makkai Béla: Szülőföld és összmagyarság egy pártoskodástól
mentes párt történetében 90

Biernaczký Szilárd: Bartók török gyűjtése végre magyarul 93

Kapronczay Károly: Veszélyzóna.
Történelmi esszék valóságos problémákról 98

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOKBÓL

Bernd Brunner: Holdhatások (101) *Robert Zaretsky*: Az új hazafiság gyökerei.
70 év eltelté után Simone Weil fontosabb, mint valaha (102) *Linda Villarosa*:
Tények és téveszmék (106) *Marta Figlerowicz*: Újból támadások keresztüzében
Lengyelország szexuális kisebbségei (108) *Aaron Ross – Barbara Lewis*: Egy
kongói bánya digitális eszközöket vet be a konfliktusövezetekből származó ásványok
nyomon követésére (111) *Rowan Williams*: Népvándorlás okozta válságok
Európában (114) *Prue Leith*: Sütimester bíróként csak annyit mondhatok, hogy nem
a süteménytől híznak az angolok (118)

A VALÓSÁG 2019. ÉVI (LXII. ÉVFOLYAM) SZÁMAINAK TARTALOMJEGYZÉKE . . 122

KÉPEK:

F. Farkas Tamás grafikái (31, 38, 89)

Valóság cikkpályázat – 2020 pályázati felhívása

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat és havi folyóirata, a Valóság a Magyar Művészeti Akadémia támogatásával történelemtudományi, ismeretterjesztő cikkpályázatot hirdet. A pályázók köre kötetlen. A pályázat célja, hogy a cikkírók saját kutatásaikat, illetve azok tudományos háttérét és összefüggéseit közérthető módon közkinccsé tegyék.

A pályázatot két témakörben lehet benyújtani:

1.) **„Trianon 100”**: a pályázók ebben a kategóriában a trianoni kérdéskör bármely (rész) témájából írott munkával pályázhatnak, beleértve a trianoni békediktátumhoz vezető történelmi előzmények bármilyen szempontú vizsgálatát éppúgy, mint Trianon későbbi és máig tartó hatásának, következményeinek elemzését.

2.) **„30 éve szabadon”**: a pályázók ebben a kategóriában az 1989-es évhez köthető magyarországi történelmi eseményeket vizsgálhatják, beleértve annak politikai, jogi, gazdasági, társadalmi vonatkozásait. A témaválasztás a változások bármilyen területét érintheti (például kultúra, művészet), és határon túli kitekintést is adhatnak. A cikkek éppúgy szólhatnak a sorsfordító év előzményeiről, folyamatáról, mint annak következményeiről, elsősorban a 90-es évek változásairól.

A pályázók a két témakör szerinti kategóriában a társadalomtudományokhoz kapcsolódó, figyelemfelkeltő, a széles nagyközönség számára írott, a Valóság stílusában készülő cikkel pályázhatnak. Egy pályázó több témakörben és több cikkel is pályázhat, illetve egy cikket több szerző is jegyezhet. A cikk terjedelme: 30–50 ezer n (szóközökkel). Ebbe beleértendő a (nem kötelező) jegyzetanyag leütésszáma is. A cikkekhez kép vagy ábra, táblázat, grafikon, egyéb illusztráció is csatolható.

Pályázni csak eredeti, máshol még nem közölt, illetve máshova közlésre be nem küldött cikkel lehet. A pályaműveket a Valóság szerkesztősége által felkért zsűri bírálja el. Mindkét kategória első három helyezettje díjazásban részesül. Az egyes helyezések megoszthatók. A pályamunkákat kizárólag elektronikus úton, e-mailen kérjük benyújtani. A képeket, illusztrációkat külön-külön kép fájlban kell elmenteni és csatolni, a szövegben csak az ábra helyét, címét kérjük feltüntetni. A szerkesztőség jogot formál arra, hogy mind a díjazott, mind a díjazásban nem részesült, de közlésre alkalmas cikkeket – a szerzőkkel egyeztetett szerkesztés után – megjelentessék. A pályázat beküldői a pályázaton való részvétellel egyben hozzájárulnak cikkük online közzétételéhez is a lap internetes felületén (<http://www.valosagonline.hu>).

Kérjük, hogy a pályázó a cikk végén tüntesse fel nevét, levélcímét, e-mail-címét, telefonszámát, valamint közzétételre szánt végzettségét/foglalkozását/titulusát, esetlegesen feltüntetni kívánt intézménye megnevezését! A pályázók cikkük beküldésével hozzájárulnak ezen adataik pályázattal kapcsolatos kezeléséhez.

A pályamunkákat a következő címre kérjük küldeni: **valosagpalyazat@titnet.hu**

A levél tárgyában tüntessék fel: **„Valóság cikkpályázat”** és a kategória nevét!

A pályázat beérkezéséről visszaigazololó e-mailt küldünk.

A pályázatok benyújtási határideje:

2020. március 31.